เขียนโดย ภาษาสยาม
วันเสาร์ที่ 23 สิงหาคม 2014 เวลา 06:24 น. -

1. “สาสน์” “สาส์น” และ “สาร”

คำ สาสน์ (อ่านว่า สาด) สาส์น (อ่านว่า สาน) และ สาร (อ่านว่า สาน) ยังมีการนำไปใช้สับสนกัน ดังข้อความที่เห็นกันอยู่เสมอ ๆ เช่น สาสน์จาก (นายกรัฐมนตรี, ผู้ว่าการ ฯลฯ) สาส์นจาก ... หรือ สารจาก ... ทำให้เกิดความสงสัยว่าควรจะใช้คำใดจึงจะถูกต้อง

ถ้าเปิดพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ พิมพ์ครั้งที่ ๔ จะไม่พบคำ “สาส์น” แต่จะพบคำ สาสน์ (หน้า ๘๑๘) และคำ สาร (หน้า ๘๑๕) ซึ่งน ... ิยามไว้ดังนี้

สาสน์ (สาด) น.คำสั่ง, คำสั่งสอน; โดยปริยายหมายถึงพระราชหัตถเลขาทางราชการ จดหมายทางราชการของประธานาธิบดี และลิขิตของพระสังฆราช เช่น พระราชสาสน์ อักษรสาสน์ สมณสาสน์.

สาร ๑, สาร-๑, สาระ (สาน, สาระ-) น.แก่น, เนื้อแท้ที่แข็ง, เช่น แก่นสาร ส่วนสำคัญ, ข้อใหญ่ใจความ, เช่น ไม่เป็นสาระ; ถ้อยคำ เช่น กล่าวสาร, หนังสือ เช่น นิตยสาร, จดหมาย เช่น เขียนสาร.

การที่พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ไม่เก็บคำ สาส์น เพราะเป็นคำที่อ่านและเขียนผิดอักขรวิธีไทยของคำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต คำบาลีสันสกฤตนั้น พยัญชนะตัวที่ไม่มีรูปสระกำกับอยู่และไม่ใช่ตัวควบกล้ำหรือตัวสะกด จะอ่านเหมือนมีสระอะประสมอยู่เสมอโดยเฉพาะพยัญชนะตัวท้ายคำ เช่น

เขียนโดย ภาษาสยาม
วันเสาร์ที่ 23 สิงหาคม 2014 เวลา 06:24 น. -

สาสน
(
อ่านว่า
สา-สะ-นะ
)
เมื่อไทยรับคำบาลีสันสกฤตมาใช้ม
ักนิยมแปลงพยัญชนะตัวท้ายคำเป็น
ตัวสะกดบ้าง
เช่น
กาล (
กา-ละ
)
อ่านเป็น
กาน,
ขย
(
ขะ-ยะ
)
แผลงเป็น
ขัย
แปลงเป็นตัวสะกดและตัวการันต์บ้
าง
เช่น
สนฺต
เป็น
สันต์
,
วิโรจน
เป็น
วิโรจน์
คำ
สาส์น
ซึ่งเป็นคำมาจากบาลีว่า
สาสน
จึงต้องเขียนว่า
สาสน์
(
อ่านว่า
สาด)
จึงจะถูกต้องตามหลักอักขรวิธีไท
ยดังกล่าวข้างต้น
และคำนี้มีแบบแผนการใช้มาแต่โบร
าณกับลิขิตของพระสังฆราช
เช่น
สมณสาสน์
,

เขียนโดย ภาษาสยาม
วันเสาร์ที่ 23 สิงหาคม 2014 เวลา 06:24 น. -

พระราชหัตถเลขาทางราชการ
เช่น
พระราชสาสน์
เท่านั้น

ส่วนที่มีการใช้คำว่า สาส์น และอ่านว่า สาน คงเนื่องมาจากชื่อหนังสือ สาส์นสมเด็จ ซึ่งเป็นหนังสือที่รวบรวมจดหมายโต้ตอบเกี่ยวกับความรู้ทางประวัติศาสตร์
โบราณคดี
ภาษา
ขนบธรรมเนียมประเพณี
ศิลปะ
ฯลฯ
ระหว่างสมเด็จฯ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพกับสมเด็จฯ
กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์
หนังสือเล่มนี้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายมาก
คำ
สาส์น
นี้จึงติดหูติดตาและนำไปใช้ในความหมายของ
“จดหมาย”
กันแพร่หลาย
ที่ถูกแล้ว
คำ
สาส์น
จะต้องถือว่าเป็นคำวิสามานยนาม
เป็นคำยกเว้นที่ใช้เป็นชื่อหนังสือเล่มนี้เท่านั้น

ฉะนั้น เมื่อไรก็ตามที่ต้องการจะหมายถึง “ถ้อยคำ, หนังสือหรือจดหมายจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งให้ใช้คำว่า สาร เช่น สารจาก (นายกรัฐมนตรี, ประธานกรรมการ
, ...)
สารฉบับนี้มีข้อความว่า
...
ไม่ใช้
สาสน์
หรือ
สาส์น
เป็นอันขาดเพราะไม่ถูกต้อง
.

ที่มา : จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๔